

Bijlage bij Deltalinqs reactie op regeerprogramma

Hieronder vindt u per thema onze reactie op hoofdlijnen.

Infrastructuur en bereikbaarheid

Deltalinqs staat positief tegenover het kabinetsvoornemen om in 2025 een nieuwe beleidsagenda voor goederenvervoer over de weg, het spoor en het water te presenteren, waarin de internationale aanpak van leveringszekerheid, energietransitie en bestrijding van files centraal staan. Ook de aandacht voor onderhoud en aanleg van nieuwe infrastructuur is positief. Zorgelijk is wel, dat het kabinet hieraan geen nieuw budget gekoppeld heeft. Deltalinqs gaat er dan ook vanuit dat de huidige middelen voor onderhoud en nieuwe infrastructuur gehandhaafd blijven. Wel wordt geld uitgetrokken voor het ontsluiten van (nieuwe) woningbouwlocaties. Het kabinet stelt hiervoor € 2,5 miljard extra beschikbaar en de middelen worden toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds. Echter, een impuls voor de economie moet én-én zijn; optimale infrastructuur voor personenvervoer en goederen.

Het kabinet zet in op eigen productie en toepassing van duurzame brandstoffen in de nationale en internationale mobiliteit- en transportsectoren. Hier liggen kansen voor de industrie, vanwege de kennis en kunde en gunstige ligging van Nederland. Dit is volgens Deltalinqs een mooie bevestiging en dit biedt kansen voor onze mainport, zowel industrieel als qua logistiek.

Positief voor de algehele achterlandverbindingen vanuit de mainport is dat de 17 (door stikstof) gepauzeerde infraprojecten (bijv. A1/A30 (Barneveld Oost), A67 (Leenderheide – Geldrop), Volkerak- en Kreekraksluizen, vaarweg IJsselmeer – Meppel) bij voldoende personeel, beschikbare maatregelen voor vergunningsruimte en financiële middelen, gefaseerd worden opgepakt na een nadere analyse.

Energie en klimaat

In het algemeen is het positief te noemen dat het klimaatbeleid wordt doorgezet. Dit geeft continuïteit. Tegelijkertijd valt op dat op veel punten het beleid nog weinig concreet is en geen nadere invulling krijgt. Hieronder onze belangrijkste punten:

- Hoge energiekosten: er is in het regeerprogramma veel aandacht voor de hoge nettarieven en hoge energiekosten waar veel Deltalinqs-leden mee kampen. Dat is positief. Tegelijkertijd bevat het regeerprogramma nog geen concrete oplossingen en wordt verwezen naar een groot interdepartementaal onderzoek (IBO) hierover. Wel wordt gehint op de eventuele verlenging van de indirecte kostencompensatie (IKC), wat eveneens positief is.
- Maatwerkeraanpak: voor grote industriebedrijven wordt de maatwerkeraanpak zoals verwacht gecontinueerd. Ook onderzoekt het kabinet een regionale clusteraanpak voor bedrijfsoverstijgende uitdagingen (voor bijvoorbeeld de Botlek). Dit kan een waardevolle aanvulling zijn mits dit goed wordt ingericht en in nauwe samenwerking met de bedrijven gebeurt.
- Wind op zee: het beleid voor zoveel mogelijk wind op zee wordt voortgezet. In 2025 wordt een nieuwe Routekaart voor windenergie op zee in 2040 vastgesteld. Een belangrijke vraag hierbij wordt wel hoe alles kan aanlanden, ook in de Rotterdamse haven. Nu is er namelijk al vrijwel geen ruimte voor elektriciteitskabels voor transport door de haven naar het achterland.
- Energie-infrastructuur: er is geen aandacht voor de te hoge prijs van CCS (opslag van CO₂) in het regeerprogramma. Verder wordt op punten als de Delta Rhine Corridor en de waterstofbackbone, importterminals en de verzwaring van elektriciteitsnetten gesproken van 'tijdige uitrol' zonder dat dit helaas concreet wordt gemaakt en een versnelling veelal nodig is.
- Netcongestie:
 - Het Landelijk Actieplan Netcongestie (LAN) wordt doorgezet. Dat is positief.
 - De zogeheten MIEK-projecten (grote energie-infraprojecten) blijven voorrang krijgen. Ook wil het kabinet de vergunningverlening versnellen en vereenvoudigen. Dit is een goede zaak. Zo wordt verkend hoe beroepsprocedures kunnen worden verkort.
 - Deltalinqs is positief dat wordt verkend of er een bredere stikstofaanpak kan komen voor energie-infrastructuur als deze projecten stikstofreductie in de toekomst opleveren. Dat is belangrijk. Idealiter zou dit ook moeten gelden voor andere verduurzamingsprojecten die in toekomst stikstofreductie opleveren (zie ook stikstofalinea hieronder).
 - Het kabinet wil waar nodig regelbaar vermogen inzetten, inclusief gasgestookte opwek op piekmomenten totdat elektrische opwek is opgeschaald. Dat is positief gezien de grote netcongestieproblemen en getuigt van realiteit.
- Circulaire economie en grondstoffen: Op het punt van de circulaire economie ziet het regeerprogramma er qua teksten goed uit. Het thema wordt expliciet benoemd evenals het feit dat het bedrijfsleven daarbij ondersteuning nodig heeft. Tegelijkertijd wordt het beleid ook op dit punt veelal niet concreet. Enkele hoofdpunten:

- Om plastic circulair te maken kijkt het kabinet naar zowel *normeren, stimuleren als beprizen*. Met een samenhangend pakket kan dit vorm krijgen. Belangrijk is echter dat -zeker ten aanzien van eventuele beprizing- het komende jaar goed gekeken wordt naar de beleidseffecten in de praktijk en de gevaren hiervan.
- Het kabinet komt met een bio-grondstoffenstrategie en dat is een goede zaak. Bio-grondstoffen zijn essentieel voor de toekomstige grondstoffenmix. Belangrijk is wel dat het mogelijk blijft om reststromen in te zetten voor de industrie om de circulaire economie echt op gang te krijgen.
- Positief is dat het kabinet een traject start richting het aanleggen van reserves voor kritieke grondstoffen. Dat is in deze tijd van strategische autonomie en grote geopolitieke spanningen geen overbodige luxe.

Stikstof

Het stikstofbeleid wil helaas maar niet concreet worden en richt zich niet op het echte probleem, namelijk de instandhouding van de natuur (conform de Vogel- en Habitatrichtlijn). Voor stikstof dient natuurherstel voorop te staan om te komen tot lange termijn oplossingen (en ruimte voor nieuwe activiteiten). Dit zien wij helaas wederom niet terug in het regeerprogramma. Met vrijblijvendheid zal een substantiële daling van de stikstofdepositie in de agrarisch sector uitblijven en zal Nederland nog jarenlang niet kunnen voldoen aan de doelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Energietransitie-projecten in de Rotterdamse industrie lopen ondertussen vertraging op vanwege het stikstofprobleem. Terwijl deze projecten in de aanlegfase doorgaans slechts een kleine hoeveelheid stikstofruimte nodig hebben en na realisatie vaak leiden tot CO₂- én NO_x-reductie en zo ook bijdragen aan de oplossing van het stikstofprobleem. In Rotterdam kunnen we 35% van de landelijke CO₂-doelstelling realiseren, maar dragen we als industrie slechts 2% bij aan de landelijke stikstofdepositie.

Water

Nederland staat voor de opgave te voldoen in 2027 aan de Kaderrichtlijn water (KRW). Op dit punt wordt het regeerprogramma niet concreet terwijl dit wel noodzakelijk is. Met de overheid zet het bedrijfsleven hier graag samen de schouders onder, zodat dit geen nieuw 'stikstofdossier' wordt.

Ruimte vraagstuk en gezonde woon, werk en leefomgeving

Het regeerprogramma heeft goede aandacht voor de schaarse ruimte in Nederland en het belang van een aantrekkelijke en gezonde woon-, werk- en leefomgeving voor iedereen. Ook is er goede aandacht voor de belangrijke rol van havens en bedrijventerreinen en de noodzaak van voldoende ruimte om onze boterham te kunnen verdienen als land. Goed is dat er daarbij expliciet aandacht is voor locaties met hogere milieucategorieën die noodzakelijk zijn en blijven (ook in het kader van een circulaire economie).

Nationale veiligheid

Hoopvol en bevestigend is dat het kabinet blijft inzetten op de huidige mainports en de aanpak in het Noordzeekanaalgebied, de bloemenveilingen en in Zeeland/West-Brabant uitbreiden. Het kabinet investeert hier structureel in. Deltalinqs gaat er dan ook vanuit dat de huidige aanpak wordt gecontinueerd inclusief de bijbehorende financiën.

Cybersecurity

Het kabinet wil ook extra inzetten op de bescherming van onderzeese infrastructuur en havens. Ze wil de weerbaarheid en continuïteit van de vitale infrastructuur en processen verhogen, o.a. door de implementatie van cyber en fysieke Europese wet- en regelgeving. Deltalinqs staat hier positief tegenover.

Integriteit en ondermijning

Deltalinqs is blij met de onverminderde aandacht voor ondermijnende criminaliteit en voorzetting van de publiek-private samenwerking op dit gebied inclusief bijbehorende financiële middelen. Het is goed om te lezen dat naast bestraffen ook blijvende inzet op de weerbaarheid van havenmedewerkers prioriteit blijft krijgen.

Arbeidsmarkt

In het regeerprogramma is er de nodige aandacht voor zaken als personeelskrapte en het belang van het verhogen van de arbeidsproductiviteit. Ook is er aandacht voor techniek en schaarste aan technici. Zo wil het kabinet de kennis en vaardigheden voor de transitie bevorderen, met oog voor krapte en ondervertegenwoordigde groepen en zij-instromers, waaronder vrouwen in de techniek.

Het arbeidsmigratiebeleid wil het kabinet beperken tot die migratie die echt meerwaarde heeft voor ons land. Essentieel is volgens Deltalinqs dat vakkrachten (zowel van binnen, maar in toenemende mate ook van buiten de EU, omdat alle EU-landen kampen met vergrijzing) makkelijk naar ons land kunnen blijven komen. Zeker gezien het feit dat we bijvoorbeeld de technici die nodig zijn voor technische beroepen, *turn-*

arounds in de haven en de energietransitie zelf niet voldoende in huis hebben. Zonder buitenlands talent stokken tal van vitale processen in de haven en dit mag door een strikter beleid niet in de knel komen. Deltalinqs zal hier aandacht voor blijven vragen in de komende jaren.

Essentieel is dat uitwassen absoluut tegen worden gegaan en extra handhaving op dat punt is een goede zaak. We moeten arbeidsmigranten uit de illegaliteit halen; dus registratie, een eerlijk loon, huisvesting, etc. horen daarbij. Sluiproutes via derde landen moeten worden voorkomen, want hiermee verliezen we grip en kunnen er ongewilde situaties ontstaan.

Het nieuwe kabinet wil verder dat werkgevers van arbeidsmigranten verantwoordelijk worden voor overlast en kosten die kunnen ontstaan wanneer arbeidsmigranten geen reguliere huisvesting hebben zoals kortdurende of tijdelijke huisvesting. Bevorderd wordt dat medeoverheden meer ruimte laten voor huisvesting op het eigen terrein van de werkgever. In de haven is huisvesting op het terrein van werkgever echter veelal niet mogelijk vanwege veiligheid of andere regels. Gemeenten en provincies zullen hiervoor gebieden beschikbaar moeten stellen en dit vraagt nauwe samenwerking. Hierop blijft Deltalinqs dan ook sterk inzetten.

De in het regeerprogramma aangekondigde aanpak voor meer werkzekerheid (ook voor zzz'ers) is op zich positief, maar mag er volgens Deltalinqs niet toe leiden dat alle flexibiliteit verloren gaat en onzekerheid ontstaat bij werkgevers die ook wendbaar moeten blijven in de steeds veranderende economie. De *crisisregeling* waarmee werkgevers hun werknemers kunnen behouden tijdens een crisis (buiten het reguliere ondernemersrisico) kan nuttig zijn, mits dit praktisch vormgegeven wordt.

Onderwijs

In het regeerprogramma wordt expliciet gesteld dat er oog is voor opleidingen voor tekortberoepen, voor vitale regio's en voor het verhogen van de instroom van ondervertegenwoordigde groepen, en prioriteren daarbij sectoren die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Zorgen voor meer sturing op keuze voor een opleiding richting cruciale beroepen is wenselijk volgens Deltalinqs. Techniekonderwijs of kennismaken met techniek zou standaard ingevoerd moeten worden op de basisschool.

Arbeidsmarktkrapte

In het regeerprogramma krijgt dit thema veel aandacht langs vijf lijnen: *kiezen voor kwaliteit van werk, versterken van de economie, het verhogen van de productiviteit, het vergroten van duurzame arbeidsmarktparticipatie en het verbeteren van de match tussen werkzoekenden en werkgevers*. Tegelijkertijd is dit allemaal vrij hoog over en veelal nog weinig concreet. De vraag die veelal niet wordt beantwoord is hoe dit aan te pakken en welke stimulans er is voor mensen om te gaan werken of meer te gaan werken of om te veranderen van beroep of sector. Daar komt bij dat procesverbeteringen en automatisering veel tijd en geld kosten en zeker in de haven al heeft plaatsgevonden.